

شرف‌الدین علی بافقی

بافقی، شرف‌الدین علی، **شاعر** و ادیب نیمه دوم **قرن** به فتح قاف و راء استخوانی است در فرج که مانع جماع می‌گردد و زنی را که دارای این عیب باشد قرناء گویند دهم می‌باشد.

فهرست مندرجات

- ۱ - تولد و زندگی بافقی
- ۲ - مسافرت‌های بافقی و شعرش برای شاه
- ۳ - استادی وحشی بافقی
- ۴ - وفات بافقی
- ۵ - آثار بافقی
- ۶ - فهرست منابع
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

تولد و زندگی بافقی

در **قصه**

بافقی • شهرستان بافقی، در مشرق استان یزد، در جنوب کوریلوت قرار گرفته است به

دنیادنی: جهان **محسوس** و **مادی**، مقابل **آخرت** است
آمد و چون این قصه بر سر راه

یزد

و

کرمان

است و آن را گاه از اعمال یزد و گاهی از اعمال کرمان به شمار آورده‌اند.

[۱] ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۵، بخش ۲، ص ۷۶۲، ج ۵، بخش ۲، تهران ۱۳۶۴ ش.

[۲] سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۱، ص ۴۶۸، تهران ۱۳۶۳ ش.

برخی تذکره نویسان

[۳] علی ابراهیم خلیل، تذکرهٔ صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۳۱۵، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۶۶۳.

[۴] عباس فتوحی یزدی، تذکره شعرای یزد، ج ۱، ص ۲۸، تهران ۱۳۶۶ ش.

[۵] مجدعلی مدرس، ریحانة الادب، ج ۳، ص ۱۹۶، تهران ۱۳۶۹ ش.

[۶] تقی الدین بلیانی، عرفات العاشقین، ج ۱، ص ۲۸۱، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه ملک، ش ۵۳۲۴.

او را از شاعران یزد و برخی دیگر

[۷] سام میرزا صفوی، شاهپور ایران، تذکره تحفه سامی، چاپ رکن الدین همایونفرخ، تهران (بی تا).

[۸] آفتاب رای لکهنوی، تذکره ریاض العارفین، ج ۱، ص ۳۴۱، چاپ حسام الدین راشدی، اسلام آباد ۱۳۵۵-۱۳۶۱ ش.

[۹] لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی، آتشکده آذر، ج ۱، ص ۱۲۲، چاپ جعفر شهیدی، تهران ۱۳۳۷ ش.

[۱۰] مجدظفر حسین بن مجد یوسفعلی صبا، تذکره روز روشن، ج ۱، ص ۴۱۷، چاپ مجدحسین رکن زاده آدمیت، تهران ۱۳۴۳ ش.

[۱۱] حسین بهزادی اندوهجردی، ستارگان کرمان، ج ۱، ص ۲۴۲، تهران ۱۳۵۵ ش.

از شاعران کرمان دانسته‌اند.

مسافرت‌های بافقی و شعرش برای شاه

در جوانی به **شیراز**

سفر سفر عبارت است از خارج شدن از محل زندگی به **قصد** پیمودن مسافتی خاص که موجب **قصر نماز** و **افطار روزه** گردد کرد و پس از تحصیل

علم علم دارای **ارزش** ذاتی می‌باشد و در **دین مبین اسلام** به علم ارزش و بهای بالایی داده شده است

به **هند** رفت و از توجه بزرگان آنجا برخوردار گشت، سپس به

ایران ایران هجدهمین کشور جهان از نظر وسعت است و مساحت آن یک میلیون و ۶۴۸ هزار و ۱۹۵ کیلومترمربع است

بازگشت و به خدمت **شاه طهماسب اول** صفوی (۹۲۰-۹۸۴) درآمد و، از طرف او، مدتها به کلانتری بافقی اشتغال داشت.

در واقعه **قتل** بابزید، پسر سلطان سلیمان قانونی (حک: ۹۲۶-۹۷۴)، نیز با سرودن یک رباعی شاه او را اکرام کرد.

[۱۲] مجدعلی مدرس، ریحانة الادب، ج ۳، ص ۱۹۷، تهران ۱۳۶۹ ش.

[۱۳] ۲۸۰ ابوالقاسم انصاری کازرونی، ج ۱، ص ۴۸، مرقوم پنجم کتاب سُلَم السموات، چاپ یحیی قریب، تهران ۱۳۴۰ ش.

[۱۴] عباس فتوحی یزدی، تذکره شعرای یزد، ج ۱، ص ۲۸، تهران ۱۳۶۶ ش.

استادی وحشی بافقی

- بافقی از استادان **وحشی بافقی**
- [۱۵] ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۵، بخش ۲، ص ۷۶۲، ج ۵، بخش ۲، تهران ۱۳۶۴ ش. و مرادی بافقی، برادر بزرگتر وحشی بافقی،
- [۱۶] سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۱، ص ۶۵۹، تهران ۱۳۶۳ ش. و به گفته صبا
- [۱۷] مجدظفر حسین بن مجد یوسفعلی صبا، تذکره روز روشن، ج ۱، ص ۴۱۷، چاپ مجدحسین رکن زاده آدمیت، تهران ۱۳۴۳ ش. و نفیسی
- [۱۸] سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۲، ص ۸۲۹، تهران ۱۳۶۳ ش.
- از ندیمان سام میرزا، برادر شاه طهماسب، بود که به نامش رساله‌هایی در **معما** و حفظ الصّحّه و بحران تألیف کرده است.

وفات بافقی

- او در ۹۷۴ به سن هشتاد سالگی در **فزوین** درگذشت و مولانا غیاث الدین منصور دشتکی **جسد** او را به **مشهد** منتقل و در آنجا **دفن** دفن در **لغت** به معنای به خاک سپردن **مرده**، **پنهان کردن** چیزی در زیر **خاک** و مانند آن است کرد.
- [۱۹] علی ابراهیم خلیل، تذکرهٔ صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۱۵، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۶۶۳.

آثار بافقی

- از **نام**
- و نشان دیوان او اطلاعاتی در دست نیست و اقوال تذکره‌نویسان نیز در این باره مختلف است. به نوشته **حاجی خلیفه**، دیوان او فارسی و براساس حروف الفباست
- [۲۰] مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون، ج ۱، ص ۷۷۸، چاپ مجد شرف الدین یالتقایا و رفعت بیگلر کلیسی، استانبول ۱۹۷۱.
- و بلیانی با ذکر این نکته که دیوان او را ندیده، گفته است: «اشعار وی (را) جسته جسته قریب به چهارهزار **بیت**• **بیت**، به محل سکونت گفته می‌شود بلکه بیشتر دیده و داشته‌ام».
- [۲۱] تقی الدین بلیانی، عرفات العاشقین، ج ۱، ص ۲۸۱، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه ملک، ش ۵۳۲۴.
- آنها دیوان یا مجموعه اشعار او را شامل **قصیده** یکی از اقسام شعر در **ادبیات فارسی** قصیده می‌باشد
- غزل** یکی از انواع شعر غزل می‌باشد که کلمه غزل در اصل لغت، به معنی ریسمان رشتن و نوازش سخن گفتن با زنان، عشق بازی و حدیث عشق و عاشقی کردن است؛ و چون این نوع شعر بیشتر مشتمل بر سخنان عاشقانه است، آنرا غزل نامیده‌اند
- رباعی** یکی از آرایه‌های ادبی در **ادبیات فارسی** که در شعر کاربرد فراوانی دارد رباعی می‌باشد، که در لغت به معنی چهارگان است و هر چیز را که دارا ی **چهار جزء** باشد می‌توان رباع گفت
- ذکر کرده‌اند که تعداد قصاید آن بیش از غزل و بیش‌تر در **مدح** یکی از شیوه‌های سرودن شعر، شعر مدحی می‌باشد که مدح در لغت به معنی ستایش کردن و ستودن خصلت‌ها و صفات نیک کسی است شاه طهماسب اول است و او را به داشتن قصاید غرّاً ستوده‌اند.
- بافقی بدیهه‌گو نیز بوده و برخی از اشعار جامی را پاسخ گفته است.
- [۲۲] لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی، آتشکده آذر، ص ۱۲۲-۱۲۴، چاپ جعفر شهیدی، تهران ۱۳۳۷ ش.
- [۲۳] سام میرزا صفوی، شاهپور ایران، ج ۱، ص ۸۴، تذکره تحفه سامی، چاپ رکن الدین همایونفرخ، تهران (بی تا).

فهرست منابع

- (۱) لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی، آتشکده آذر، چاپ جعفر شهیدی، تهران ۱۳۳۷ ش.
- (۲) آفتاب رای لکنوی، تذکرهٔ ریاض العارفین، چاپ حسام الدین راشدی، اسلام آباد ۱۳۵۵-۱۳۶۱ ش.
- (۳) ابوالقاسم انصاری کارزونی، مرقوم پنجم کتاب سُلّم السموات، چاپ یحیی قریب، تهران ۱۳۴۰ ش.
- (۴) تقی الدین بلیانی، عرفات العاشقین، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه ملک، ش ۵۳۲۴.
- (۵) حسین بهزادی اندوهجردی، ستارگان کرمان، تهران ۱۳۵۵ ش.
- (۶) مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون، چاپ مجد شرف الدین یالتقایا و رفعت بیگلر کلیسی، استانبول ۱۹۷۱.
- (۷) علی ابراهیم خلیل، تذکره صحف ابراهیم، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۶۶۳.
- (۸) سام میرزا صفوی، شاهپور ایران، تذکره تحفه سامی، چاپ رکن الدین همایونفرخ، تهران (بی تا).
- (۹) مجدظفر حسین بن مجد یوسفعلی صبا، تذکره روز روشن، چاپ مجدحسین رکن زاده آدمیت، تهران ۱۳۴۳ ش.
- (۱۰) ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۵، بخش ۲، تهران ۱۳۶۴ ش.
- (۱۱) عباس فتوحی یزدی، تذکره شعراک یزد، تهران ۱۳۶۶ ش.
- (۱۲) مجدعلی مدرس، ریحانة الادب، تهران ۱۳۶۹ ش.
- (۱۳) سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، تهران ۱۳۶۳ ش.

پانویس

- ↑ ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۵، بخش ۲، ص ۷۶۲، ج ۵، بخش ۲، تهران ۱۳۶۴ ش.
- ↑ سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۱، ص ۴۶۸، تهران ۱۳۶۳ ش.
- ↑ علی ابراهیم خلیل، تذکره صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۱۵، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۶۶۳.
- ↑ عباس فتوحی یزدی، تذکره شعراک یزد، ج ۱، ص ۲۸، تهران ۱۳۶۶ ش.

۵. ↑ مجدعلی مدرس، ریحانة الادب، ج ۲، ص ۱۹۶، تهران ۱۳۶۹ ش.
۶. ↑ تقی الدین بلیانی، عرفات العاشقین، ج ۱، ص ۲۸۱، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه ملک، ش ۵۳۳۴.
۷. ↑ سام میرزا صفوی، شاهپور ایران، تذکره تحفه سامی، چاپ رکن الدین همایونفرخ، تهران (بی تا).
۸. ↑ آفتاب رای لکهنوی، تذکره ریاض العارفین، ج ۱، ص ۳۴۱، چاپ حسام الدین راشدی، اسلام آباد ۱۳۶۱-۱۳۵۵ ش.
۹. ↑ لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی، آتشکده آذر، ج ۱، ص ۱۲۳، چاپ جعفر شهیدی، تهران ۱۳۳۷ ش.
۱۰. ↑ مجدظفر حسین بن مجد یوسفعلی صبا، تذکره روز روشن، ج ۱، ص ۴۱۷، چاپ مجدحسین رکن زاده آدمیت، تهران ۱۳۴۳ ش.
۱۱. ↑ حسین بهزادی اندوهجردی، ستارگان کرمان، ج ۱، ص ۲۴۲، تهران ۱۳۵۵ ش.
۱۲. ↑ مجدعلی مدرس، ریحانة الادب، ج ۲، ص ۱۹۷، تهران ۱۳۶۹ ش.
۱۳. ↑ ۲۸۰، ابوالقاسم انصاری کازرونی، ج ۱، ص ۴۸، مرقوم پنجم کتاب سلم السموات، چاپ یحیی قریب، تهران ۱۳۴۰ ش.
۱۴. ↑ عباس فتوحی یزدی، تذکره شعرای یزد، ج ۱، ص ۲۸، تهران ۱۳۶۶ ش.
۱۵. ↑ ذبیح الله صفا، تاریخ ادبیات در ایران، ج ۵، بخش ۲، ص ۷۶۲، ج ۵، بخش ۲، تهران ۱۳۶۴ ش.
۱۶. ↑ سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۱، ص ۶۵۹، تهران ۱۳۶۳ ش.
۱۷. ↑ مجدظفر حسین بن مجد یوسفعلی صبا، تذکره روز روشن، ج ۱، ص ۴۱۷، چاپ مجدحسین رکن زاده آدمیت، تهران ۱۳۴۳ ش.
۱۸. ↑ سعید نفیسی، تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ج ۲، ص ۸۲۹، تهران ۱۳۶۳ ش.
۱۹. ↑ علی ابراهیم خلیل، تذکره صحف ابراهیم، ج ۱، ص ۲۱۵، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ش ۶۶۳.
۲۰. ↑ مصطفی بن عبدالله حاجی خلیفه، کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون، ج ۱، ص ۷۷۸، چاپ شرف الدین یالتقایا و رفعت بیگلر کلیسی، استانبول ۱۹۷۱.
۲۱. ↑ تقی الدین بلیانی، عرفات العاشقین، ج ۱، ص ۲۸۱، نسخه عکسی از نسخه خطی موجود در کتابخانه ملک، ش ۵۳۳۴.
۲۲. ↑ لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی، آتشکده آذر، ص ۱۲۳-۱۲۲، چاپ جعفر شهیدی، تهران ۱۳۳۷ ش.
۲۳. ↑ سام میرزا صفوی، شاهپور ایران، ج ۱، ص ۸۴، تذکره تحفه سامی، چاپ رکن الدین همایونفرخ، تهران (بی تا).

منبع

دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، برگرفته از مقاله «بافقی»، شماره ۲۶۸.